

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

UN TRIMESTRE
Dias Espanya: una pesseta.
Fora d'Espanya: dues pessetes.

ADMINISTRACIÓ:

St. Bernat, 6, Pral. 2.^a
CIUTAT DE MALLORCA

Administrador: Juan Riuort.

LA MAURORA

Surt cada dissapte per donar ventim i altres herbes a nes qui s'ho guany

¿A ON LA VENEN?

A Manacor: Ca-mestre Antoni Fiel
Ferrer, 5.

A Palma: Llibreria d'En Guasp
Morey, 6.—Taller d'encuaderna-
cions d'En Francesc Ferrer,
Sta. Eularia, 25.—Llibreria de N^o
Ernest Frau, Brossa.—Llibreria
Amengual y Muntaner.

Per sa pellerenca des socialistes.

L'Esglesia de Mallorca i sa dona.

S'articulista de s'Obrer, fabricant en gros de mistos de fer pets, després de debanar menut sobre sa questió *feminista*, posant l'Esglesia com una pobreta de sopes, perque justificà es martiris de sa dona en tots es temps de s'història, essent per això una gran inimiga an-e qui se subjecta encara per tradició vaga e illògica, i li recomana que se'n allunyi per que *res té que agrair-li*. ¿Es possible que an aqueix sigle de ses llums a on vivim, s'escriuen tals barrabasades? ¿Es possible que hi hagi escrigadors tan vils i barbatxos que vagin encara a lloure sense morral? ¿L'esglesia inimiga, justificadora des martiris i miseries a on s'és trobada sa dona? ¿I teniu tan sols un micó de dignitat i seny per fer semblant afirmació de l'Esglesia? allà on no sou dignes voltros socialistes, de posar vos un nom tan excels i gloriós dins sa boca, quant i més de insultar-la dins s'història, inimiga vostra! Idò, senyor escrigador de s'Obrer, sabreu que m'ha pegat es flato de fer-vos mentir en tot quant deis, no afirmant sense to ni sò ni a l'aire, sino retreguent fets, i no cercats dins s'història de la Conxinxina o de qualsevol terra llunyana i més o manco desconeguda, sinó fets de sa veracitat dels quals vos ha de costar poc treure-vos es gat des sac, perque son propis de Mallorca. ¡Mirau que fer mentir un home, és tot quant se puga dir! ¡Amb un poc més d'amor propi i dignitat, que demostrau no tenir es socialistes, e-hi ha pasta per fer-ne una de ses vostres! Obriguem idò un moment s'història de sa nostra patria i vegem lo que l'Esglesia hi ha fet a favor de sa dona.

L'any 1518 Sor Elisabet Cifre i es Canonge Genovard amb mossen Gabriel Mora, es Metge Caldentey i Don Jaume d'Oleza fundaren aquesta Ciutat es «Col·legi de la Criança» per educar ses donzelles, «que gran part de la bona ordinació del mon devalla de la criança de les donzelles», «a honor de la gloriosa Criança que la Santíssima Verge Maria tingué en lo temple de Salomó, servida dels àngels y guardada y dirigida immediatament per tota la Santíssima Trinidad y en reformassió de las costumes de les donzelles, que aprenen de tembre Deu, e no pas sens fre seguir las falsas y enganosas vanitats daquest mon», «pera criarse aquí, tant per arrestar aquí si volrran, com per entrar en religió, com per es- ser casades».

¿Qui no ha sentit parlar d'una altra Institució ben mallorquina a favor de sa dona, coneguda vulgarment amb so nom de ses *Mongetes des Canonge Garau*? L'any 1893, l'amic estimadíssim D. Gabriel Labrés, Catedràtic de l'Institut Balear i fervent amador de ses nostres glories, en motiu d'haver tirada en terra l'esglesia que encara romanía de aquell benèfic Institut, que fundà D. Jeroni Garau Ramiro, Canonge de la Seu de Mallorca, i a fi de perpetuar sa bona memoria de tan benemèrit fundador, formosament escrivía aqueixes paraules que copiam tot se- guit: «L'esbucament que playem representa sa decapitació, s'extirpació de un institut benèfic, fundat i dotat a

forsa de zel i sacrificis de Mn. Jeroni Garau, per allotjament i ensenyança gratuïta de ses joves pobres. I joh cosa extranya! aqueix sigle de ses llums i aqueixa generació que, volent passar per lletraferida e il·lustrada, augmenta ses escales públiques i proclama, fins esgargamellar-se, s'ensenyança obligatoria i gratuïta, i predica sa redenció social de sa dona, idò bè, aqueix són precisament ets encarregats de matar s' institució i de tirar p'en-terra es monument que aixecà es filàntrop i demòcrata Canonge Garau, qui, passant davant d'un parei de sigles an ets educadors des jovent d'aquell temps, amb ses seues fundacions benèfiques, i sense sebre encara lo que era *sociologia*, contribuí tan eficaçment a sa solució de molts de problemes socials que avui se remouen per on-se-vaia, com sa educació i ensenyança de donzelles pobres, es *Munts-de-Pielat*, ses visites a sa presó, es *pauperisme*, s'alliberació d'esclaus *crístians* sa beneficencia domilicliaria i altres, sa solució de tot lo qual tants de mal-de-caps dona a sa moderna sociologia». «Es fins de l'Intitut eren allunyar de ses mares i families poc exemplars, ses donzelles que tenien sa desgracia de respirar un aire naturalment tan viciós, dur-les an es convent a fi de mantenir-les, ensenyar-les, anostrat-les an ses feines de una casa, mostrant-los un ofici o professió a on porer-se gonyar la vida; i quant eren arribades a s'edat convenient, les dotaven i casaven, fent així d'elles membres útils a sa societat i a sa familia».

¿Què hi troba a tot això s'articulista de s'Obrer? ¿Es estat mai això no fer res per sa dona?

Es Dr. D. Juan Dameto dins es tom segón de sa seua *Historia de Mallorca*, publicat l'any 1650, mos parla de ses «Monges de la Misericordia» que a la derreria tengueren s'esglesia i convent aquí on avui hi ha sa *Sucursal des Banc d'Espanya*. Aqueixa *Casa de Reculliment*, diu, *per dones arrependides*, sa clausura de la qual comensà dia 4 d'Octubre de l'any 1595, «ben prest se va veure de quanta de gloria i servici era de Deu, perque de betzers fa rosers i de grans pecadores aixeca a Deu exemplars penitentes, sirventes seues». I, per no retreure altres obres inspirades de sa caritat, que és s'anima de l'Esglesia, recordarem es *Col·legi de la Puresa de Maria Santíssima*, que fundà l'any 1809 el Bisbe Nadal amb sa missió de donar bona ensenyança a ses joves mallorquines.

Devant una mostra tan garrida i té raó s'articulista de colzada de s'Obre- retxo quant diu a sa dona que res té que agrair a l'Esglesia, an'e qui se subjecta «per tradició illògica i vaga i de qui li convé allunyar-se com des seu inimic més temible». ¿No ha de merèixer es despreci come vil més tost que ignorant s'escrigador socialista, quan estúpidament afirma que l'Esglesia fa sa dona fanàtica, que la vol ignorant i que per caure-li sa bena des fanatisme, que li posa davant ets uis, no hi ha per ella altre medi que instruir-se. Amb lo que breument hem tret a rollo un poc més amunt, això és, sa gran obra educadora i dignificadora de sa dona que l'Esglesia ha feta sempre, conforme ses necessitats des temps, basten per espoltrir i esveïr come boira tals afirmacions, sense cap ni centener. Apropòsit d'això reparau una estona lo que deia s'Arquebisbe de Chicago,

Rdm. Spolding, fundador de una Universitat femenina:

«Està molt an es seu lloc que sa dona prenga com s'home, una carrera, sa que més escaiga an es seus talents, amb la que mostri es seu eriginy en pensaments nobles i enlairats, adquirint aquells coneixements que estiguen an es nivell de sa seua intel·ligencia. No mos està bé, posar-li través ni legals no socials; que, si se té en bon compte una ànima il·lustrada, sa dona té sa seua capacitat de ser instruïda; que si volem sa instrucció, bé escau a sa dona adquirir-la segons sa seua capacitat. Quant més sa perfecciona s'home, tant més s'acosta a Deu; per això obram en dret seny afanyant-mos en desplegar sencera i armònicament sa condició de sa persona femenina».

En tots aqueix fets històrics i paraules de s'Arquebisbe se pot destriar sa més petita ombra de fanatisme o ignorancia, fomentada en sa dona per s'esperit de l'Esglesia, com mos diu s'articulista de s'Obrer? ¿No és ver que sa realitat de tots es temps ensenya lo contrari?

Després s'escrigador des paperetxo socialista mallorquí, com qui tocar diana an es port de Mahó, fa una crida a sa dona per que prengui bon arredós dins es tancat socialista, ja que ses seues doctrines han demostrat sempre esser ben criades amb ella i fins i tot li té assenyat un lloc d'igual valor ètic que s'home.

Tu que sufreixes, exclama muiant sa ploma dins es tinter d'un sentimentalisme inquisitorialment plebeu, amb s'idea de tancar ja dins una vasa llustrosa i d'efecte fals es dibuix des quatre burrots inverosímils i mal pintats, t'has de desturmellat fort ferm per que dins es fons de s'horitzó negrenc des teu pervenir brilli un raig de llum, a on se llegezca amb lletres de ròssec vermeient un «*Visca sa dona lli re!*»

Aqueixa sublimidat socialista mos fa es mateix efecte de un llumet, que quant ha acabat s'oli i arriba a s'aigo fa una revivaia, petetja una estoneta i s'apaga, deixant-mos casi tant a les fosques com abans. ¿Que farien ets escrigadors si no tenguessen an es cap de sa ploma aqueixes *genialitats*... poètiques amb'e que tapar una gran buidor de proves hrstòriques i científiques a favor de ses seues doctrines? Noltros catòlics fins a l'hora d'ara no passam fretura de servir-mos de tals figures i jocs de mans d'enlluernar, ni abeurar es qui mos llegeixen, sino que basta i sobra treure fets de s'història, i aqueix se cuiden de parlar ben fort a favor de l'Esglesia i sa religió; ses figures retòriques de sublimidat estantissa les deixam p'es socialistes, que amb elles tapen qualche mica ses concupiscencies baixes, ses intencions inconfessables, ses mentides criminals, de que són tan afectats i devots, es grans carronyes.

II

Es testament... de Na Mel's

Amb sa curolla de donar varietat an es menjaret setmanal de blasfemies i afirmacions, més males de païr que ferro fus, s'Obrer copia, o si voleu s'inventa, es testament fet d'un *quidam* de Casp (Saragossa) que ha per nom Felix Gracia Buisan, el qual *trobant-se en son diet seny* (amb lo qual ment perque bé demostra no haver-ne tengut mai; i, si n'ha tengut, el se feu malbé a forsà d'esser missatge d'En Ba-

ruffet) declara formalment (i això ja és molt per un socialista) que se separa i deslliga de l'Esglesia Catòlica, Apostòlica i Romana (ni si deixàs deu milions de pessetes aniria amb sos peus tan plans, amb tots ets *ets* i *uts!*) protestant de que el batiassen sense que ell mai e-hu haja donat per ben fet.

Abaix de tot du aqueix peu. «Palma de Mallorca 10 de Febrer 1916». Això voldrà dir que l'han passat a Mallorca p'es *celler* socialista. Parlant ara *formalment* ¿és autèntic o no aqueix *testament*? Bella basca me dona si hu és o hu deixa d'esser! però de totes maneres suplic a Na Margot que se cuidi de mirar si és una de tantes hipocresies vils i grosseres, i endrès sa súplica a tal senyora perque, com recordaran es llegidors de LA AURORA, no fa gaire sortí Na Margot, més cremada que un cabo de realistes contra sa religió, perque deia que era una hipocresia; que, si tal no fos es socialisme seria lo més relligiós del mon. ¡Bé feis, senyora Margot! feis instancia en públic de qualsevol hipocresia que trobeu, sense perdonar Meco, pero tengau ben intès per endevant que vos heu de llevar de damunt es nas ses cucales socialistes, en passar es ram per ca vostra, per dins es socialisme; i així no paupareu De totes maneres aqueix testament el consideram com un parany, un garbellat que ha parat s'Obrer a on podrà caure qualche estornell descuidat, qualche pobret d'esperit, que no es capaç de veure dos dits més lluny des nas i que tant sovintetgen entre ets seus lletgidors... il·lustrats, com un borrador per que qualche bàmbol el tai i, en venir es dia solemne de sa *seua postrera voluntat*, el se'n duga a ca es notari; i després d'empestar es despatx amb sa pudor d'un *brigadier* o *escauya-pits* a sa boca, digui molt *formal* an es rebedor de sa seua darrerera voluntat: fassa el favor de escriure'm un testament just i fet aquest que li present, imprès. Com vorà, no deix res, ni fins i tot es toix, que és tot quant se puga dir; pero lo que més li comàn que no deixi p'es camí allò de *conscientemente hallándome en el uso de mi razon, lo hago público*... perque com *mompendrà*, en podrà venir després un segón conflicte europeu.

Aqueix testament, si no és una invenció maligne de s'Obrer com sospitam, és una pedra que una mà criminal ha posada a's mig des camí amb s'idea de fer-hi sòpegar qualche cego, i que caiga per a sempre dins es torments eterns de l'altra vida. Es, poc sa poc llà, allò des testament de *Na Melis*, des nostro romanceret:

—Filla, la meua filla,
¿que més me deixareu?
—Les xinell's que duia,
que duia a tot arreu,
per que, si hi'nau a missa,
cap i coll vos trenqueu.

LLORENCET DE SES JOTES.

Un ca nanell rabiós.

N'hi ha un que surt desiara a lladrar damunt es paperango republicanot *La Voz del Pueblo*, insultant Deu, la fe catòlica, l'Esglesia Santa i tots es qui tenim fe. Se firma per més burla i afronta *Liberto Luz*, allà on no és més que un esclau, un merda-caner d'En Barrufet, Pare de sa mentida, de sa *fosca*. Idò s'altre dissapte aquest esclau

de sa fosca infernal surt fet una furia contra es catòlics, dient-mos es nom des porc, defiant-mos a que li contem sobre un raig de calumnies que un tal per qual de Madrit, esclau també d'En Barrufet com ell, ha vomitades contra es frares que cuiden de sa Casa de Correcció de Sta. Rita, de Madrit, tractant-los de despotes, d'ignorants, de corruptors de ses bones costums. Aquest poca alaxa ja té prou esment de no anomenar p'es seu nom cap fraire d'aquells, per que es que anomenas, li poria plantar una querrela criminal i donar li un disgust. Així hu fan ets anti clericals, come covarts i noninguns que són. Aquesta Casa de correcció és per enviar-hi es fiis de familia mal creents i cap-esflorats que sos pares no los poren subjectar i los entreguen a s'Autoridat. Aquell terroier de Madrit confessa que a ell le hi dugueren i hi estigué no sé quin temps.

Idò bé, avesats com estam a ses calumnies desvergonyides que ets anticlericals, missatges d'En Barrufet, entaferren contra capellans, frares i monges, mentres aqueix pifoler de la *Voz del Pueblo* o es seu compare de Madrit no presentin altres proves de sa culpabilitat d'aquells frares que sa paraula desacreditada d'ets escrigadoretos empastissadors des paperingos anti-clericals, noltros rebutjam per falses i calumnioses totes ses inculpacions que s'aubercoc republicanetxo fa contra aquells frares damunt es paperots anticlericals de Madrit i damunt s'escanyada, magre i ridícula *Voz del Pueblo* de Ciutat, que se venja des soscaires, descredít, derrotes i esfondrament que pateix dins tota Espanya es republicanisme, tirant trons i llamps contra Deu i contra tot lo que fa olor de Deu. Ja no els queda alè per fer altres coses an es republicans espanyols, i especialment an es mallorquins. ¿Què és avui en dia es republicanisme mallorquí més que un ase magre, vei, ple de bonys, i esclatadures i... mosques? ¿Vaja, ca nanell rabiós, esclau de sa fosca infernal, de la *Voz del Pueblo*! ¡ladrau tant com volgueu! que feim tant de cas de tot es vostro lladr com si mos tiraven paies de Menorca! ¿Qui vos ha enganat, germanet? ¿No oblideu lo que los fan an es cans nanells devegades, si lladren massa i s'arramben més que no pertany! ¿M'enteneu?

¡Lletgiu-ho, republicanetxos!

Un d'ets elets d'En Lerroux més desxondits, N'Alvar Aibornoz, aquell que es nostro *Llorençet de ses Jotes* li donà tan bona ablanida damunt LA AURORA sobre s'incompatibilitat de sa Relligió amb sa Política, i que a ses Corts passades era Diputat, moç acaba de fer una pintura molt salada damunt *El Liberal* de Bilbao sobre lo que són es comités o Juntas des partit republicà. N'Albornoz per forsa ha de sebre bé lo que passa dins tal partit, allà on ell és un des caporals. Es seu escrit demostra que es partit republicà de fora-Mallorca se troba per l'estil des de Mallorca, això és, completament desgavellat i sense cap ni peus. ¿Què hi diu a tot això es paperingo de Ciutat *La Voz del Pueblo*? Vetaquí lo que conta N'Albornoz:

«El partido republicano tiene hoy la misma organización que hace cuarenta años. Las mismas tertulias, los mismos Comités, los mismos casinos y casinos. Una vida mezquina, lánguida, de puertas adentro. En el salón de actos adornan las paredes retratos de Ruiz Zorrilla, de Pí, de Figueras, de los jefes actuales, de los diputados de la minoría parlamentaria. Con los de los jefes y diputados alternan los retratos de los grandes periodistas del partido y de los mártires de la causa. Si el casino es de abolengo progresista, hay también un retrato de Prim. No falta

nunca, sobre la mesa presidencial, un gran cuadro que representa a la República. En este salón se celebran los mitines y las reuniones del Comité en pleno y juntas generales. Contiguas al salón hay dos o tres habitaciones: una sirve de secretaría; en las restantes, se juega al tresillo o a algún otro juego honesto. La secretaría suele ser a la vez biblioteca. Hay algunos libros y algunos periódicos.

«Generalmente, los Comités son grupitos que dirige un aspirante a concejal. Cuando el jefe llega a ser concejal y a tener una influencia, el grupito se convierte en grupo; así se han constituido los cacicazgos republicanos de las grandes ciudades. A esos grupitos y grupos van a parar todas las chinchorrias de barrio, todas las rencillas y querellas de vecindad, todas las insignificantes pequeñeces de distrito. Las sesiones más borrascosas del Comité se celebran cuando se discute sobre un cargo electivo o se ventila un agravio personal. Cuando se trata de estas menudas cosas, esos minúsculos organismos políticos son capaces de una pasión y de una violencia extraordinarias. Estos temibles infusorios son el peor enemigo de la organización republicana. Los desaciertos y las traiciones de los jefes son nada en comparación de la labor disolvente, anárquica, de esos abominables Comités, de los cuales son hechura los personajillos ridículos que, después de encumbrados, osan encararse con los maestros y discutir su vida, grande y gloriosa.

«Estos Comités, repetimos, son de una infecundidad pétrea. Su labor se reduce a la crítica prsonal, a la murmuración y a la chismografía. Son incapaces de la más pequeña actividad social. No han creado nunca una escuela digna de este nombre, ni una cooperativa, ni un dispensario médico. En el barrio, las gentes ignoran que en tal casa hay un círculo político. Este círculo no da señales de vida; no suena, no hace ruido; no preocupa a nadie, ni interesa a nadie; no irradia cultura ni calor de solidaridad; no es un laboratorio de ideas ni un hogar con el fuego siempre encendido. Cuando, entrada la noche, el conserje da media vuelta a la llave y se retira a dormir, nada hay adentro que respire, que alente. Solo quedan las fichas del dominó, y sobre una mesa inerte algunos papeles, acaso unas listas electorales.»

Qui no és de l'art... el gasta

II ¡Un socialista comentador de l'Evangeli!

Aquest socialista de qui parlàvem dissapte passat, deu haver fet un estudi a fondo dels Evangelis, deu haver-hi cercats i regirats tant els recons, que m'afina unes paraules del Bon Jesús, tan desconegudes, que casi negú les sab, en no esser desde els al-lotons de primera comunió fins als veiets xarucs que no han sabuda lletra mai, però que desira son anats a l'Ofici a sentir explicar l'Evangeli. «Seguramente (i tan segur com és) el P. Vives desconoce las palabras que en S. Mateo, c. XI-22 a 24...» A poc a poc! o heu bollada de cap a peus la cita, o sa vostra Bíblia no és com ses altres, perque se-gons sa *Vulgata*, qui és sa que fa llei, a tal lloc no se parla de tal cosa, sino dels càstics amb que el Bon Jesús amenassa Cafarnaum perque, havent vist tants de miracles, no obría els ulls a la llum. Però ¡vaja! no filem tan prim, perque allò que retraits, si no allà on deis vos, a altres llocs e-hu diuen els Evangelis, que un dia el Bon Jesús di-

gué: «Jo vos asseguro que, si qualsevol, amb una fe ben viva com una llevor de mostassa i sense duptar dins es seu cor, diu an aqueixa montanya (o an aqueix abre): arrabasse't de relles teenllà i tire't dins mar!, així hu faràn. Perque tot quant demaneu fent oració amb fe, tot ho conseguireu». Ves una cosa tan desconeguda ¡com l'havia d'aver afina-da el P. Vives! Vaja una vena de descubridor que té aquest socialista! Estau-vos segurs que, si no li sobreve un denou, amb aqueixa empenya que du, es dia menos pensar s'aixeca tot inspirat i mos descubreix el *mar Mediterrani!*

I tals paraules són un argument contra el P. Vives? una condemnaçió de la seua conducta? Nigú nat ho diria, però aquest homonet s'hi empenya i... tretze en són entrades, tretze n'han d'eixir. I ¿per on e-hu treu? De sa manera mes senzilla, just amb un argument curt, net, tan convincent com aquest: ¿Plou i fa sol? idò el dimoni atupa sa donal... Que el Bon Jesús va dir tals paraules? Idò el P. Vives, en lloc de cridar gent i demanar almoines per es, tablliri sostenir ses cuines econòmiques-tenia obligació de fer un miracle, es de sa multiplicació des cinc pans i dos peixos. ¿No'l fa? Senyal idò que no creu ses paraules de l'Evangeli; ergo tot es una farsa, el P. Vives i l'Evangeli. Així, amb aquesta facilitat meravellosa, just amb aquest cop-mestre me deixò el P. Vives esbaltit, l'Evangeli engrunat, sa fe destrossada; tot queda espoltrit i aniquilat dins ses seues mans! Vaja una verdadera heroicidat!

Lo mal és, comentarista desdixat, que vos pot surtir qualche esquitarell dient que tot això és fum de formentjada, vuits i nous i cartes que no lliguen; que ni enteneu ses paraules que retraits ni coneixeu gaire el Evangelis, ni tocau pilota. I si no, digau-me; de quant ençà les paraules de l'Evangeli, com les de tota persona nada, s'han d'entendre sempre al peu de la lletra? ¿No sabeu que hi ha un sentit *material* i un sentit *natural* i un *figurat*? Per això s'és escrit: «sa lletra mata i s'esperit dona vida». Es dir que sa materialitat de ses paraules devegades du a perdre; ara s'esperit, lo que volen donar entenent els qui escriuen, això dona llum de vida: d'aqueixa manera de parlar, bellíssima i poètica, amb gran abundor de imatges i paraboles eren més afectats que nigú els orientals, i se'n resent tant tota la sagrada Escritura; que qui no hi està fet, s'hi pert, queda enlluernat i no en treu res en net. Així és que no és tot bufar i fer ampolles *s'interpretar la Sagrada Escritura*? Els antics ja s'hi veien perduts; a les Sinagoges ja hi havia els Doctors i Mestres de la Llei, qui *explicaven el sentit de les Escritures*, i dins l'Evangeli tot sovint veureu que la gent demanava explicacions an el Bon Mestre; i una de ses coses que més los admirava casi tant com el seu poder meravellos de fer miracles, era la seua destresa en descobrir el *sentit ocult de les Escritures*. Els qui hi tenen tasca senyada, els ministres de Deu, com el P. Vives del Patronat, abans d'arriscar-s'hi, estudien, lo primer de tot, allò que vos deia, lògica, perque és sa clau mestra des sentit comú, que està molt lluny d'esser vulgar; llavò una partida d'anys de *Teologia i Escritura i Patrologia, i Hermenéutica* etc. ¡I quant han estodiat tot això, encara no se fien d'ells; i, abans d'explicar, per exemple l'Evangeli—se preparen amb, uns llibrots que vos farien feredat, els *Comentaris*, per anar darrera darrera els grans Mestres, les Autoridats en la materia, això és, els Doctors i Sants Pares de l'Esglesia; sols aixis, anant amb peus de plom, poren esser mestres de la veritat, se poren alliberar de pegar qualche beca-da d'aquelles d'aquelles i d'enfilar-la per sa punta. I vos vos creis que s'hi poren tirar de bot i bole!... ¿Què ha

de succeir sino lo que vos ha succeït a vos, que, en comptes de senyar-vos, vos treis els uis?

Les paraules que retraits contra el P. Vives, no les poren pendre tant al peu de lletra, perque serien sa contradicció més grossa de l'Evangeli: Se veu ben clar que allò que digué el B. Jesús d'aquella muntanya (la de les Olives) i d'aquells abres (la figuera borda i un morer), vol dir que l'oració dels qui tenen fe, és tan poderosa que pot lograr qualsevol gracia de Deu, fins i tot coses tan extraordinaries i meravelloses com fer enllà una muntanya o fer arrabassar de rel un abre i fer-lo botir dins mar. I això ha succeït: lle-giu sa vida St. Gregori *Taumaturg*. És desbarat que vos feis, és pretenir que amb aquelles paraules el Bon Jesús manà a sos deixebles que sense més ni pus demanassen miracles i miracles. Deu en pot fer tants com vulga; però mai en fa de bades. Hi ha d'haver un motiu digne d'Ell i per coses que no hi basten forces humanes; per això és una irreverencia, una injuria a Deu pretenir que assatsuaixí fassi miracles. Sa vostra pretensió, idò, escrigador de *s'Obrer*, es injuriosa per Deu, és una barbaridat que no li pot acórrer a ningú que conegui, anc que no sia més que damunt damunt, l'Evangeli. ¿Voleu veure fins a quin punt indignava el Bon Jesús? Esco'tau idò i oireu i al mateix temps veureu com els contraris de Cristó sou tots uns, que teniu els mateixos sistemes, que vos copiau uns dels altres i tots de Satanàs; i vos deveu fet comptes esser ben originals, haver tengut un acudit nou, emprat un argument que a ningú li havia ocorregut. Idò sapiau que un dia els contraris de Cristó, que a tota hora li volien fer sa traveta, li demanaren miracles, i Ell indignat contestà així: «Aqueixa generació perversa i que fa desesperar, demanas miracles. No'n veurà!» ¿Què tal? ¿que li donaven gust els qui com Vos a la babalana li demanaven miracles? Herodes, quant tengué davant ell el Bon Jesús pres, s'hi volgué divertir, volgué veure un miracle, li manà que en fés qualcún. I Ell que cregué tothom, fins els botxins quant li manaren que s'estengués damunt la creu,—perque aquella pretensió era *impia*, injuriosa per Deu, li va fer el despreci de no contestar-li i tot! l'en-cara un altre fet més convincent: el mateix Satanàs un dia digué an el Bon Jesús que se tiràs cap avall de lo més alt del Temple de Jerusalem an el *Pati dels Gentils*, perque estava escrit en els salms que Deu li enviaria àngels que l'emparassen per que no se fés gens de mal ni pegàs en-terra». Ay idò? Satanàs citava també l'Escritura; també combatia el Bon Jesús amb textos, demanant miracles, just aixis com ho feis vos amb el P. Vives! ¿Ho veis, homo, si importava que declaran que no teniu fe? ¡Ho feis tan coneixedor! Idò ¿què li contestà el B. Jesús? Fe't lluny de mi, Satanàs. ¿No sabs que està escrit: *No tentaràs ton Deu i senyor?* (*tentar Deu*, si no ho sabeu, és demanar-li sense motiu un miracle); i Satanàs quedà tan confús que deixà anar el Bon Jesús i no s'atreví a fer-li pus proves.

¿Voleu, idò, una condemnaçió més manifesta des vostro argument? El mateix Satanàs hi quedà malament, s'hi rompé ses banyes, i no vos serveix de lissò. ¡Vaja! no vos acreditau de *vial*! Si no fos per aqueixa mica de dificultat, que és contrari de tot a l'esperit de l'Evangeli, seria un sistema de lo més còmode per els qui, tenint fe, o millor perque en tenim i feim llimosna; en lloc d'afluixar-mos de moltes de coses per fer bé an els pobrets, en lloc de sacrificar-mos donant almoina, porim demanar a Deu el miracle de la multiplicació dels pans i dels peixos, i sense donar res del nostro, sense treure-mos una maia de sa bossa, en sortiriem de lo més garrit: Però justament lo que té mèrit de sa llimosna és es sacrifici, s'aflu-

xar-mos de lo que no sia precis, es sebre-mos llevar, si importa, es pa de sa boca per saciar els qui pateixen fam. Això sí que ho ensenya i mana l'Evangelí.

Creis-me, *comentarista* del P. Vives! preniu per altre vent, que per aquest camí no fereu més que pegar sopegades. Deixau estar l'Evangelí per els qui el saben entendre. Qui és sabater, que fassa sabates; qui és conrador, que llauri i empelti i escquei; i qui és socialista sense fe... que no doni lliçons d'Evangelí! perquè està ben vist, i és vostre escrit n'és una prova manifesta, que *qui no és de l'art, el gasta*.

UN FORAVILER

El Dia de la Prensa Catòlica

Sa benemèrita *Junta Central de la Prensa Catòlica*, que capleva devers Sevilla, ha concebuda idea de fundar una festa cada any, dedicada an es periòdics catòlics, per promoure entre els feels s'interés i s'entusiasme per tals periòdics i donar los tota sa forsa que han mester per combatre eficaçment i per esbaltir sa *Mala Prensa*, els periòdics no catòlics. Aquesta festa ha d'esser es dia de St. Pere i ha de consistir en fer a) el dematí comunions generals per alcansar de Deu totes ses gracies que es periodistes catòlics necessiten per escriure així com pertoca; b) més tart un ofici solemne amb sermó per demostrar sa missió altíssima que té sa Prensa Catòlica davant de Deu i en defensa de l'Església; c) es cap-vespre un acte de propaganda, un *aplec*, a on se tirarán discursos per fer veure s'importancia de sa Prensa Catòlica i sa necessitat que hi ha de que es catòlics ajudin i fassen costat an es periòdics catòlics; d) i una capta, que se farà dins ses esglésies o a s'aplec des cap-vespre; i lo que trega, se repartirà entre es diferents periòdics catòlics d'allà on hagen feta sa capta, enviaràn un tant per cent an es *Tresor de la Prensa* que hi ha a Madrid per sostenir s'Agència telegràfica de sa *Prensa Associada*, que proporciona telegrames a preus reduïdíssims an es periòdics catòlics de tot Espanya, i un altre tant per cent p'el *Diner de St. Pere*, això és, p'el Papa.

Amb això ha de consistir aquesta festa, aquest *Dia de la Prensa Catòlica*. Sa *Junta Central* que hem dita ha donat un *Manifest* a tot Espanya, espinzellant i especificant aquest magnífic pensament, convidant tots ets espanyols a prendre hi part, perquè ha d'esser amb sa cooperació i costat de tots es catòlics d'Espanya que això s'ha de fer per que vaja en popa i doni tot es resultat i es fruit que s'és mester. Per fer moure es catòlics espanyols més eficaçment, aquesta *Junta Central* s'és dirigida an es Bisbes de tot Espanya per que aqueis e-hu prenguen per compte seu i organisin cadascú dins sa seua Diòcesi aqueixa tan ben pensada *Festa de la Prensa Catòlica*, que, si es catòlics s'hi encalenteixen una mica, pot donar uns resultats tan magnífics i pot fer un bé imponderable a la Església i a tota Espanya.

Sabem que sa Superior Autoritat Esglesiàstica de Mallorca crida aqueis dies passats una reunió de gent de qui fa fer, i que se prengueren acorts molt importants i s'anomenaren diferents *comissions* per organisar la cosa en sos diversos aspectes dins tota la Diòcesi a fi de que dins totes ses viles i logarets se celebri aqueixa festa o *Dia de la Prensa Catòlica* així com millor se pugui i que Mallorca quedi an es seu lloc i fassa un bon paper dins tot aqueix moviment iniciat, que promet esser grandios i de resultats pràctics ben considerables.

De tot d'una hem de dir que LA AURORA, entusiasta de tal pensament, se posa d'una manera absoluta i incondicional a disposició de s'Autoritat Esglesiàstica i d'ets organismes subalterns que tenga a bé crear per dur endavant una idea tan ben pensada, tan avenguda, tan lluminosa.

Que mos mani feines s'Autoritat Esglesiàstica i ses Juntes i Comissions que li haja formades per dur a avènit i bon terme aquest *Dia de la Prensa Catòlica*.

Desde avui obrim una secció dedicada a fer atmosfera i a escampar murta i a repicar a favor de tal festa; per això donarem totes ses notícies que mos arribin de tot lo que se fassa p'és seu bon èxit, i no mos aturarem de ponnyir i d'esperonar es nostros lectors per que tots e hi prenguen part, qui pot com u, come u; qui pot come deu, come deu; que pot come cent; come cent, qui pot come mil, come mil!

Sa causa de sa Prensa Catòlica, des periòdics catòlics és sa causa de l'Església, sa causa d'Espanya, sa causa de sa Relligió i de sa Fe, sa causa de Deu. Tots es qui s'interessen per l'Església, per Espanya, per sa Relligió, per l'Església, per Deu, si no volen passar per caps-closos, bàmbols i toixarruts, s'han d'interessar de bon de veres p'és bon èxit des *Dia de la Prensa Catòlica* que anam a celebrar es dia de l'Apòstol St. Pere, Príncep dels Apòstols i Primer Vicari de Cristo damunt la terra, que en la sagrada i augusta persona del Romà Pontífic Benet XV governa i retgeix l'Església Santa, Catòlica, Romana.

Catòlics mallorquins! no fassau es sort an aqueixa veu del cel que vos crida a celebrar es *Dia de la Prensa Catòlica*.

Es curiós això que diu *La Veu de Catalunya* de dia 7 del corrent.

¿Es posible una guerra entre els Estats Units i Alemanya?

Han arribat a Barcelona alguns comerciants dels Estats Units, els quals venen a estudiar els nostros mercats per substituir en ells els esforços que han vingut desenrotllant els súbdits de altres Estats que ara són en guerra.

Hem parlat amb un d'ells, home distingidíssim, d'una gran cultura, qui parla admirablement algunes llengües, i que posa a un dels hotels més centrals de Barcelona.

«I prenent peu de la contestat que Alemanya ha de donar a la darrera nota dels Estats Units referent a la guerra submarina, hem fet les següents preguntes que ens han merescut les respostes que's podrán llegir.

—En cas de que la resposta d'Alemanya als EE. UU. no els satisfaci, lluitaràn Alemanyia i els Estats Units?

—No, senyor; ho crec del tot impossible contra tot el que's pugui dir en el garbuix de notícies i telegrames que circulen.

—En què funda la seva opinió?

—En que el poble americà és eminentment pacifista i a més no pot esperar cap profit d'una lluita armada amb Alemanya. Tots els negocis avui a Amèrica, prosperen d'una manera tan formidable, que per nosaltres aquest fet ja presenta una gran victòria sense perdre cap gota de sang.

—Mes, ¿no és cert que la majoria dels yanquis són aliadofils?

—No ho cregui; tingui present que els Estats Units tenim 20.000.000 (vint milions) d'Alemanys i americans de sang alemanya, entre els quals figura lo més granat del món de les hisendes. Sumi a aquesta xifra d'alemanys altres 10.000.000 (deu milions) d'irlandesos, que en l'actual moment

històric fan el joc d'Alemanya, con si tossin alemanys, i digui'm si és possible prescindir d'una força tan formidable.

—Creu vostè que aquesta força basta per fer impossible la guerra?

—Queda encara una altra força per impedir-la i és el greu problema negre, que veig que passa desapercebut per lo que veig en els diaris d'Espanya. La raça negra representa un nucli colossal en la població del Estats Units i sobre tot en els Estats del Sur, i de aquest element el nostre Govern «no pot prescindir ne» per les seves decisions i actuacions.

—Vól dir que els negres tenen una opinió formada sobre la present lluita?

—Tenen una tendència francament germanòfila.

«¿I quin fonament té aquesta germanofilia?»

—Que consideren la raça anglo-saxona enemiga de la seva raça negra, i automàtica i fatalment se decanten a favor dels enemics d'aquells.

—I la mort de súbdits nort-americans causada dels submarins ¿no seria una força prou considerable per provocar un conflicte?

—La mort d'un súbdit ni de molts súbdits nort-americans, per ella sola, no pot determinar la guerra, perquè si la pogués determinar, ja hauria esclatat. Recordi que quan més gran era la cridoria per la mort de súbdits nort-americans, fou quant el Senat refusà l'aprovació dels projectes militars del secretari de Guerra, el qual hagué de dimitir.

«Es a dir, doncs, que vostè creu que una guerra és impossible amb els Estats Units?»

—Impossible la crec; pot venir, certament, una ruptura de relacions diplomàtiques, més no arribarà, segurament, la sang al riu.»

Postdata sobre les Eivices

O, dit en termes pagesos de ca-nostre, *anem a tornar falles* (1). I és de pensar i creure que n'hauré comeses moltes, en sa meua tasca pitiusca.

La Ofiussa.

Res he dit d'ella, i a moltes obres de Geografia veureu estampat que a Formentera li deien *Ofiussa* els antics. La paraula es grega, i surt d'*ofis*, que vol dir *serp. Ofiussa* vol dir *la terra de les serps, la serpentaria*.

Açò és veritat; emperò jo pens que no més és una part de sa veritat: Formentera no seria la *Ofiussa*, sino una de les *Ofiusses*; la més *ofiussa* (serpentaria) de totes, si voleu. Es a dir que, segons es meu flac entendre, així com en grec antic l'arxipel·la se digué les *Pitiuses*, en grec més modern (o manco antic,) i en grec-llatí, i tot volent dir lo mateix, les anomenaren *Ofiusses*. No ho trobo de comprendre, i manco fàcil d'explicar, que per dir-les *les Serpentaries*, a una de les illes la nomenassin *Pitiussa*, i *Ofiussa* a s'altra. Açò no'm sembla natural.

Però vos direu, molt ben dit, que una cosa es *lo natural*, i *lo cert* és una altra cosa. Som amb vos, Madona LA AURORA. I, fins i tot, he pensat que *pitiús* i *ofis* no eren ben sinònims, no volien dir ben justament lo mateix: *pitiús* voldrà dir *drac*, serpent gegantina; i *ofis*, serp: que a la *Pitiussa* viurien els dracs, (2) i a la *Ofiussa* la nomenaren així perquè hi pendríeu es sol quatre serpetons..... (¡Ja ho veig que reis!... Però ¡quantes vegades lo que'ja més riu és lo més seriò!...) Mes, si una illa era *Ofiussa*, i *Pitiussa* l'altra, no essent més que dues illes

(1) En acabar sa temporada des lloguer, si té dies perduts, faltats, es missatge, els ha de rescabalar: *ha de tornar ses falles*.

(2) O seria el casal, l'oracle d'alguna *Itia*, d'alguna *endeuinadora*, o profetisa del Deu Piti, o Pitón, que tenia forma de drac.

principals habitades, no hi quebría allò de *Pitiusses* en plural.

Les Iabicat.—Aquest nom les hi donarien a les Eivices els alarbs, servint-se del que tendrien de rel fenícia, les illes acomodant-lo a sa llengo. Els fenicis les nomenarien *Ai-Bicat*, que jo me som permès interpretar *Illes-Bessonnes*. L'alarb per a significar *illa* no sé que empri el mot *ai* o *ei*, sino un altre de molt diferent, i del compost *Ai-Bicat*, ne feu conservant el fonema, un sol mot: *Iabicat* (ó tal vegada *Iàbeçat*,) volent dir *Seques* o *Al Iabicat*, *Les Seques*, *les Illes avont no hi plou*. A l'Arabia i a l'Egipte són freqüents els temporals de grans nivolades, llamps i trons... sense una gota d'aigo. I tal tempestat se la nomena *iebsa*; volent dir, *seca*. An el temps sec, a la temporada sense ploure la nomenen *iàbes*; i en plural, *iàbeçat*. Tal nom les hi posarien no perquè les Eivices fossin seques, sino perquè el nom que duen els hi recordaria les seques de la seva terra. Açò ho feim tots: a Menorca del nom propi moresc *Alahoi* n'hem fet *Ala-i-or*; o *Ala-d'or*; a Mallorca, d'una *Vineola* *Vinyeta* o *Vinyola* ¿o del nom *Abá-l-Ola*?... n'han compost ensucrada *Bunyola*, un platet de bunyols... I *Manacor* (Font-d'En-Nacor?) (ca-vostra... fins *despuishir*, Madona LA AURORA), deis que vol dir *Ma-en-el-Cor*. Millor fora dir que *Mana-el-Cor: mana o ratja'l Cor* com una font d'aigo sanitàosa, s'ha dit sempre, per tot lo mon i Mallorca, del bons cors, com degué esser-ho bo de ver el d'En Nacor, que posseí i posà no n a sa vostra font, a sa vostra heretat. (Ara no més faltaria que a sa vostra heretat, no n'hi hagi cap de font. Es a dir: font d'aigo corrent; que font de bons cors, de grans ingenis, sempre ho és estada.)

Les Columbretes.—Al citar-les, parlava de *mariners naufragats*, i les nomení *les qui neden*, fent surtir son nom del grec *columbao*, que crec que vol dir *nadar*. Però geografs hi ha qui diuen que son nom vertader es *Columbretes*, açò es, *les serpentaries*; unes *ofiusses* en llatí.

¿No us diu res, no us crida s'atenció, Madona LA AURORA, (abans; avui ciutadana) vos que teniu tan bon nas filològic, tant de *piti*, i *ofis*, i *coluber* tant de *serpentarisme* en aquest reconet de la Mar Balearica? ..

Ai-Bica.

A Catalunya hi ha el llinatge Bissa, que crec nadiu de la regió catalana pirinenca, avont resten tantes de paraules, patronímiques i toponímiques, de rel ibero-vasca (Andorra, Benabarre, Esterri, Gerri...) Açò fa suspirar si a l'arribada dels fenicis a les illes germanes ja hi trobaren el nom *Bissa*, (¿els Bessons, les Bessonnes?) i no feren més que afegir-li el mot *ai*; *Ai-Bissa*, *Illa-Bissa*. (1)

Monedes cabiries.

Parlant d'elles me vaig oblidar, (cometent *falla* i mitja), de dir que totes porten el *Taure*, el contingent, segons els orientals, dels principis de la vida orgànica dels animals purs, dels aprofitables. Els impurs eren serps, dragons, calàpats... ¡El *Taure* mitic degué arribar a les Ai-Bices, a les Pitiusses, per netejar-les dels animals impurs, dels sectaris de Piton, del Gran Drac. I en les monedes cabiries se mostra el *Taure*, unes vegades com un bou amansit, i altres com un brau pronte a envestir.

(1) Solament per curiositat, i perquè vé bé, encara que sigui surtir des solc... de les Eivices, deixau-me dir que a Menorca, prop des cap de Xaloc, davant d'Alcaufar, i portant un far o farola hi ha s'*Illa de l'Aire*, aixís anomenada de tota antiguitat. Tots atenem avui que vol dir *Illa de l'Aire*. També ho entendrien els fenicis-cartaginenses, perquè en sa seva llengo *Ai-Res* volia dir *Illa des Vent*, o *Illa-Ventosa*. ¡Casualitats!... I més que *Illa de l'Aire*, li treu es nom *Illa des Vent*.

De la *bibliografia ebissitana* (o *ebussitana*, si us agrada més,) no'n puc parlar, perquè no la conec—(Gratia a Deu! direu vos.) Tot lo que he dit de les Eivices, ho sé per sentir dir. Si m'han enganat no seré es darrer. Emperò he de fer present que mon amic Don Antoni Vives, s'estiu passat, que'm contà ses descobertes arqueològiques, de les quals me mostrà belles i nombroses fotografies, me parlà de l'arqueòleg eivicens Senyor Romàn, fent-me'n molts d'elogis. D'En Cabre-ro me'n parlà l'eivicens Sr. Torres i l'antiquari mahonés Don Joan Flaquer.

Lo que si conec molt bé es la part pertocant a les Eivices de la interessant monografia *Inventario Arqueológico de España. Baleares*, de l'estudiós jove madrileny-manacorí Don Carles Maura Nadal, an-e qui dec la mercè d'haver-me fet present de sa seva obreta. Vet ho aquí tot. Hi queb ben bé d'antunt es call de sa ma.

A Mallorca i Menorca no deim Eivica, sino *Eroica*. I d'ella feim esment en aquest refrany: *Qui està bé i es cerca mal, vagi a Eroica a treure sal*. Sentència que deu referir se a un temps en el qual l'ofici de saliner, de *treure sal*, a *Eroica*, degué esser molt treballós i mal pagat.—En camvi, avui es allà el vertader *pom d'or de la ben-haurança*.

I prou. Permeteu me emperò que vus digui que m'ha feta molta gracia que es vostro missatge s'estampador a una de ses *fa'les* me fa dir: «Aitals coves les tenim (s'entén a Menorca) per fenicies perquè a *França* n'hi ha de consemblants.» Pot esser que si; però jo no vaig dir *França*, sino *Fenicia*, la terra de l'*Au Fenix*, la terra de les palmeres (*Phoenix dactilifera*.) Manau i perdonau.

FRANCESC D'ALBRANCA

Es corpet des pou d'En Gatell¹

Ran des *camí véi* d'Inca a Pollensa, no gaire lluny de Campanet, troben un *pou* que li diuen *d'En Gatell*. Ses venes d'aigo li venen de Lluch, i diuen que són tan grosses i tan fortes que amb set llensols no les porien tapar; així és que no l'han vist aixut mai ni que mancab gens, per molt de temps que estiga sense ploure. S'aigo que sobra, se'n va a un altre *pou*, set o vuit minuts enfora, que li diuen *es pouet*.

Idò heu de creure i pensar i pensar i creure que una vegada un sabateró se'n anava en aquest *pou*, i me troba un *corpet*, una mica de corp que casi no feia comú.

Es sabateró, com va veure aquella enderia, girà sa vista a s'altra banda, de poca cosa que trobà que era aquell animalingo.

—Alabat sia Deu! diu es *corpet*. ¡Ell així mateix pories escometre sa gent, maldament no sien tan grossos com tu!

An es sabateró li vengué molt de nou, com poreu creure, aquella escomesa des *corpet*, i s'afanyà a dir-li:

—¡Per a sempre sia alabat Deu! Perdonau! que no t'havia reparat.

—Bono, diu es *corpet*, no és ver que tens tres fies: Na Francina, Na Bet, Na Catalina?

—Sí que hu has endevinat! diu es sabateró. ¡I com sabs tot això tu?

—Ah! diu es *corpet*, ¿com e-hu sé? Ell si t'ho deia, sabries tant com jo. No't posis amb corps ni amb sos altres animals de ploma que volam! Sabs que se veuen de bé ses coses, anant a l'aire! No mos arribau no voltros qui potoiau p'en terra. Bono, parlem clars:

1. La me contà D.ª Maria Font i Oliver, de Campanet.

si tu me vols dur sa teua fia Francina, jo te donaré una *bossa de diners* que no s'hi acaben mai.

Poreu fer comptes quins uis degué badar es sabateró, com senti aquell reclam, ell que set doblers no li feien mai un sou, i que devia sa sola a s'as-saonador, i es coure es pa an es forn, i s'oli a s'olier, i sa verdura a s'horto-lana, amb una paraula, tenia un bon sequeió a totes ses botigues d'on anava a durse'n merques. Sols a una banda no devia, an es moliner, perquè aquest massa esment tenia a molturar-li fort sa farina que li feia. Es moliners sempre són estats es més enginyosos i destres per no romandre sense cobrar sa feina; es que tenen sa pel a p' es mànc, en tornar sa farina.

An es sabateró ja li agradava massa aquella *bossa* que es *corpet* li prometia a on es *diners* no s'acabaven mai, perquè havia d'esser sa gran cosa per ell per sortir de mal-de-caps per a sempre; però també li sabia massa greu haver-se d'afluixar de sa seua fia Francina.

—Bono! arribà a dir es *corpet*, ¿en què quedam, homo? ¿Que la me dus a Na Francina o no? Me sembla que te convé més sa bossa que jo't promet que no s'al-lota! No'n tenguesses altra, bé; però en tens altres dues! Sobre tot, jo t'assegur que estaré més bé a ca-meua que no a ca-teua. Res, set dies te don de temps per pensar-hi. Dins set dies an aquesta mateixa hora jo seré aquí amb sa *bossa de diners* que no s'hi acaben mai. Me dus Na Francina? Io te donaré sa bossa, i me'n menaré a sa casa s'al-lota. ¿No me dus Na Francina? Tal dia farà un any; me'n tornaré per allà on seré vengut, i tu't poràs passetjar i tornaràs airós.

Es *corpet* s'espitxa an es *Pou d'En Gatell*, s'hi afica dadins i es sabateró no'l va veure pus; i li estreny cap a ca-seua tot consirós i pensatívol, sense sebre què havia de fer.

Sa dona i ses fies aviat conegueren que tenia cosa ensofronyada; pregunta d'un vent pregunta de s'altre, no estigueren a pler fins que le hi feren amollar.

Com sa dona i ses fies sentiren allò que es *corpet* oferia i demanava, obriren uns uis com uns salers, i Na Francina se va treure aquesta:

—Mun pare, me'n aconort de que'm dugueu an es *corpet*, si ell vos dona sa *bossa de diners* que no s'hi acaben mai. Així voltros estareu bé, i jo confii d'estar-hi també, perquè quant aqueix *corpet* pot oferir bosses d'aqueixa casta, no ha d'estar gaire apurat des viure. Sobre tot, qui no s'arrisca, no pisca!

Es sabateró, sa dona, Na Bet i Na Catalina, encara que los sabia una mica de greu que Na Francina se'n hagués d'anar amb so *corpet*, e-hi allargaren es coll per sortir de s'estat de pobresa a on se trobaven i que los feia passar una vida tan trista i penosa.

Arriba es dia que feia vuit, Na Francina fa sa trosselleta, sa mare i ses hermanes ploraven com unes Magdalenes; però ella ¡cap an es *Pou d'En Gatell* manca gent! amb son pare, que l'acompanyava cap baix i amb sos uis que li espiretjaven i es peterrell a sa boca a punt d'esclatar.

Cent passes abans d'arribar an es *Pou*, ja colombraren es *corpet*, que els esperava amb sa *bossa de diners* que no s'hi acabaven mai. Com e-hi arriben, es *corpet* les fa una bona escomesa, i diu an es sabateró:

—¿Vol dir la menes a Na Francina i ella vol venir?

—Si-fa, diu es sabateró.

—I tu que hi dius? demana es *corpet* a Na Francina.

—Jo, diu ella, mai faig dolenta sa paraula de mon pare.

—Bono, idò! diu es *corpet*, allargant sa *bossa* an es sabateró: vetaquí això. Mira-le't veiam si hu són diners lo que hi ha dadins; i prove-hu de treure'n, veiam si seràs capaç de buidar-la!

I heu de creure i pensar i pensar i creure que es sabateró agafa sa bossa, l'obri, i tot foren pessetes, drets d'or, dobles de sis, vuit, dotze i vint i quatre lliures. E-hi pega grapada i altra es sabateró, però tantes de monedes com treia d'aquella bossa, tantes d'altres n'hi compareixien.

Basta dir que hi pegà més de vint grapades, i sa bossa seguia tan re-de-plena com si no n'hi hagués pegada cap.

Davant tota aquella doblorada es sabateró cobrà un coratge fora mida.

—Se són cumplits o no es nostros pactes? diu es *corpet*.

—Si-fa, diu es sabateró.

—Idò, Francina! segui'm darrera! I tu, son pare, amb-Deu-siau! digué es *corpet*.

Es sabateró així mateix plorinyà una mica, però no Na Francina, que ja li hagué estret darrera es corpató de d'allà cap an es *Pou d'En Gatell*.

Aquest pou tenia dos poals, un a cada cap de corda, passada p'es corró.

Es *corpet* se posa dins un poal, fa posar Na Francina dins s'altre.

Com Na Francina era més feixuga que no ell, ella se'n anà per endins, dient-li ell abans:

—Com seràs davora s'aigo, a man drete veuràs sa boca d'una mina. Afica't-hi i esperar-m'hi!

Com Na Francina ja arribava a s'aigo, afina sa boca de sa mina, fa pegar vogada an es poal cap allà, i zas! ella hi salta.

Encara no fonc dins sa mina, com e-hi compareix es *corpet*, i li diu:

—Segui'm darrera darrera! i no t'aturs de dir: ¡*Damunt fuia, davall fuia!* *damunt fuia, davall fuia!* fins que jo diré: *Basta!*

Es *corpet* ja és partit mina endins, i Na Francina darrera darrera! i ¡hala a dir: *damunt fuia, davall fuia!* *damunt fuia, davall fuia!*

Des cap d'una bona estona d'anar de d'allà, mina endins, comensen a destriar una mica de clarura, que anà augmentant augmentant, fins que arriben a s'altre cap de mina, i es *corpet* diu: *Basta!*

Aquella mina desembocava dins un grandió jardí, a on e-hi havia tota casta d'abres i plantes de gran toria, vestits de fuies i flors i carregats de fruita, amb caminals i siquioles i safreigs i estanyis i brolladors, sa cosa més delitosa i alegrívola, i tot esbarts d'aucells cantant i volatetjant de tots vents.

A s mig d'aquell jardí hi havia un casal meravellós, d'un parei de pisos, amb finestres i balcones i portals, tants com dies e-hi ha en l'any, i dins aquell palau no hu volgueu sebre ses sales i quadres i cambres i corredors que hi havia, i tot ben moblat i endiumenjat, que no hi mancava un amèn en-lloc.

Es *corpet* entra dins aquell palau i Na Francina darrera ell.

Es *corpet* le hi mostra tot, i li diu:

—Això es ca-nostra. Aquí has d'estar, sense altre mal-de-cap ni feina que donar-me es *bon dia!* a s demati i sa *bona nit!* a s vespre quant te compareixeré en aixecar-te i en anar-te'n a colgar. Per berenar, dinar i sopar, no has de fer més que asseure't a sa taula, i demanar allò que te vendria bé menjar, i sortiràn tres ombres, i t'ho duràn. Una cosa te comàn, que, si no hu fas, te dirà malament de tot: que mai has d'entrar allà on jo som. si primer jo no te crit. Si mai e-hi entraves, estaria fet de tu.

Encara es *corpet* no havia acabat de dir ses darreres paraules, com descomparegué d'ets uis de Na Francina, que romangué tota solina dins aquell palau tan magnífic, dins aquell jardí tan preciós i tan gran.

La dona no se'n poria avenir de tot allò, i ets uis li cuidaven a botir de tant que mirava per tot arreu per dins es palau, per dins es jardí, però enlloc veia cap persona nada.

Se feu hora de dinar, s'asseu a sa taula, i diu:

—Ara menjaría un arròs ben engrogat i uns escalduns de moltó i mel-les torrades.

Encara no hu hagué dit com zas! surten tres ombres i li posen davant s'arròs engrogat, els escalduns de moltó i ses mel-les torrades.

S'ho cala tot, i ¡hala a trescar per dins es jardí!

Se fa hora baixa i hora de sopar, s'asseu a sa taula, i diu:

—Ara menjaría sopes amb col i figues seques blanques.

I a l'acte compareixen ses tres ombres amb una greixonereta de sopes amb col, que vos assegura que feien menjera, i un plat de figues seques blanques, que haurien fet rompre un dijuni a un sant.

Se cala Na Francina ses sopes i ses figues seques, passa el Rosari, fa ses seues altres devocions; i, com anava a entrar dins sa seua cambra, li compareix es *corpet*.

—Bona nit, *Corpet*, que Deu mos do! diu Na Francina.

—Bona nit, al-lota! diu ell.

Na Francina se tanca dins sa seua cambra, se desvest, se colga, s'adorm, i ¡fins lo endemà demati!

Sol sortint se des xondeix; i en nom del Pare, i del Fill i de l'Esperit Sant! diu es *Pare-nostros*, *Ave-Maries* i demés devocions que tenia per costum, se renta i se vest i s'enllimona amb tot es seu espai, i surt de sa cambra.

Tot d'una que fou dafora, li compareix es *corpet*.

—Bon dia, *corpet*, que Deu mos do! diu ella.

—Bon dia i bon any, al-lota! diu es *corpet*.

Na Francina anava a demanar-li un parei de coses, però no hi fonc a temps perquè es *corpet* li descomparegué com s'ànima de Robert.

¿que fa Na Francina? S'asseu en taula, i diu:

—Ara berenaria de pa i sobrassada!

I encara no hu va haver dit, com zas! ses tres ombres li diuen un panet de xeixa i un fil de sobrassades. N'ensata una i xapa es panet, i ¡bones bossinades a sa taiada de sobrassada i an es bossí de pa! i hu trobava tot més bo que un sucre.

Així se passà Na Francina dies, setmanes i mesos dins aquell palau, dins aquell jardí, i just veia es *corpet* es demati quant s'aixecava i es vespre quant se'n anava a colgar.

Dissapte qui vé, veurem, si Deu ho vol i Maria, com acabà això de Na Francina i es *corpet Pou des d'En Gatell*.

JORDI DES RECÓ.

Notícies de Manacor

La gent ja és partida a arrabassar faves xitxeros, i en general estan contents ferm de s'esplet. Ets ordís i civades són partits a prendre color, prest seràn segadors.

Enguany s'anyada des baixos va bé, gracies a Deu.

—Diumenge passat a les 6 des mati ses ampanes des *Convent* se posaren a repicar per fer avinent an es qui havien d'anar a sa pelegrinació de Bon Any, que era hora de partir.

Partiren es pelegrins, i a Petra los reberen ses campanes repica qui repica.

A les set comensà sa missa de comunió general, que celebrà el Rt. P. Robert Redal.

A les nou pujaren a Bon Any per visitar la Mare de Deu tots plegats, que eren de 400 a 500. Dalt Bon Any feren algunes devocions; i hora baixa ¡cap a Manacor manca gent! content tothom de lo bé que los era anada sa eixida. An es *Convent* feren s'estació an el Santíssim, i cadascú se'n tornà a ca-seua.

—Diumenge passat a la *Puresa* de Ciutat prengueren es vel de Novícies Sor Juana Maria Truyols i Febrer i Sor Andrea Galmés i Vallespir, nadiues de Manacor. Tot los sia enhorabona i per bé de la seua ànima! La plàtica los ho feu Mn. Antoni Truyols, i diuen que fonc de pinyol vermei.

—Es nostro Magnífic Ajuntament acordà dia 2 del corrent felicitar es nostro digníssim Jutge de 1.ª Instancia, D. Jaume del Ojo i Fiestas-Berquerano per lo bé que hu fa come Jutge, acort que l'Ajuntament ha comunicat an el Ministre de Gracia i Justicia i an el mateix Sr. Jutge. Tot això i molt més se mereix aqueix bon senyor.

Tipo. lit. de Amengual y Muntaner